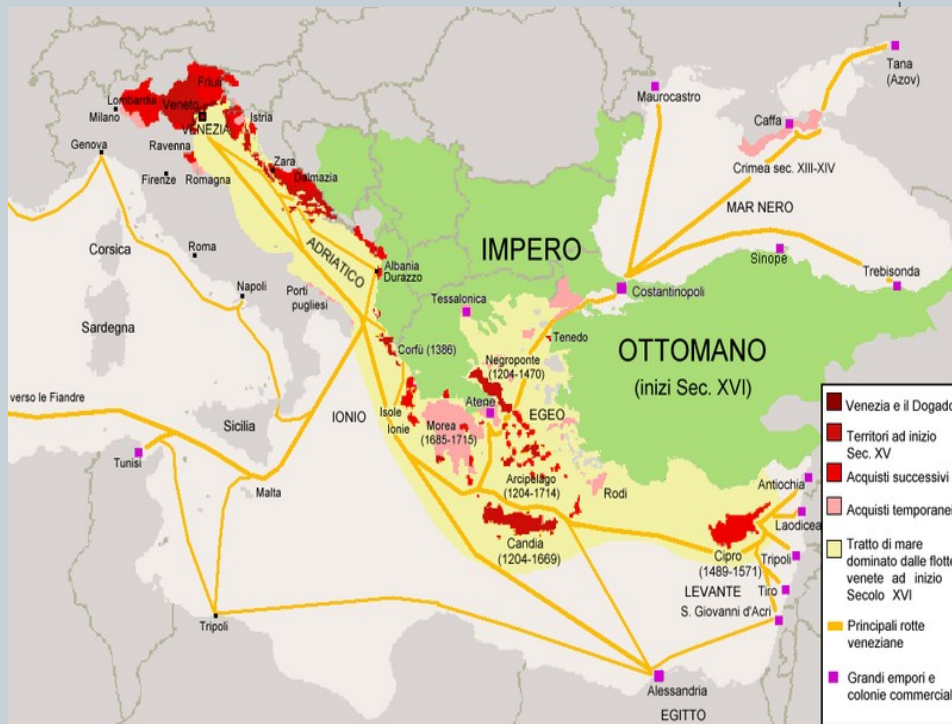

Enetokracie (Frangokratia) v Řecku

Turko-benátské války

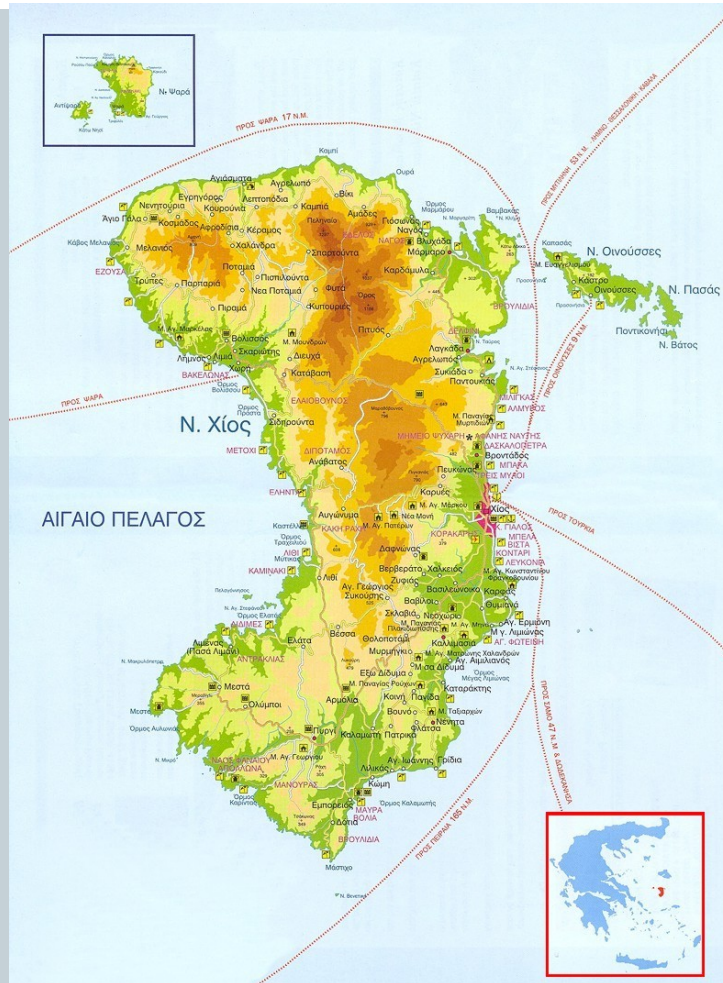
- Nejdéle vzdorovala osmanské expanzi na řeckém území Benátská republika, která získala řadu ostrovů a Egejském a Středozemním moři po čtvrté křížové výpravě.
- Od 15. do 17. století se Osmanská říše několikrát utkala s Benátkami.
- První benátsko-turecké války (1463 -- 1479) přišly Benátky o Euboii.

Druhá válka (1499-1503)

- Pro Benátky znamenala značné územní ztráty Dyrrachion, Naupaktos, Methoni a Koroni.
- *Roku 1522 dobytí Rhodosu (Johanité)*
- Roku 1540 přišly Benátky i o Nauplion a Monemvasii, nakonec i o ostrov Lefkadu.
- Všechno to byly strategicky důležité přístavy ve Středomoří, jejichž ztrátou Benátčané pozbyli obchodu se zeměmi Orientu.
- Na straně Benátek bojovali i peloponéští Řekové jako žoldáci (stradioti).

1566: Dobytí Chiosu

- Chios od 4. křižácké výpravy pod vlivem Janovanů (Rod Gustinniani)
- Založení první akciové společnosti Mahona
- Činnost řádů kapucínů a jezuitů
- Jakub Palaiologos

Vévodství Naxos

- V r. 1210 Marco Sanudo se prohlásil *Vévodou Egejského moře* nebo také *Vévodou z Naxu*.
- zde vybudoval mocnou pevnost a Kyklady podělil jako léna mezi své spolubojovníky.
- Benátčané přinesli také katolictví, většinu však tvořili původní pravoslavní Řekové.

1566: Dobytí Kyklad

- Sultánem Selimem II. bylo vévodství přinuceno osmanským Turkům platit tribut.
- *Kursarská flotila Hairedina Barbarossy.*
- Sultán jmenoval posledního zástupce státu Egejské vévodství, portugalského žida Josefa Nasiho, který vládl v letech 1566 - 1579.
- Vláša západních křesťanů po tomto datu však nebyla zcela vymýcena. Rod Gozzadini z Bologny, kteří vládli na ostrově Siphnos dále nesli titul „vévody z Naxu“ a pod benátskou správou zůstaly i některé další menší ostrovy v Kykladském souostroví. Ostrov Tenos Benátčané drželi až do roku 1714.

1571: Dobytí Kypru

- Na Kypru vládl do roku 1489 francouzský rod Lusignanů, neustále ohrožován Janovany, do roku 1571 Benátčané.
- Sultán Selim II. vyslal roku 1570 loďstvo do Larnaky a Pafu, obklíčil Nikósii a požádal o vydání ostrova. Přes silné opevnění hlavního města a usilovnou obranu Famagusty, byl ostrov nucen po šestitýdenních bojích kapitulovat (1571), Kypr padl do rukou Turkům.
- Dobyvatelé, pro zastrašení obyvatel dosud neobsazených území, krutě umučili benátského guvernéra Bragadina stažením z kůže zaživa.

7. října 1571: Bitva u Lepanta

- Spojené námořní síly **Svaté ligy** pod vedením Don Juan d' Austria, v ní rozdrtily hlavní flotilu Osmanské říše a ukončily tak obavy křesťanského světa z možného brzkého tureckého útoku na Apeninský poloostrov a další části Středomoří.
- Bitva měla obrovský symbolický význam - vyvolala bouřlivé oslavy v křesťanské Evropě.
- Bitva u Lepanta poslední velkou námořní bitvou, v níž hrály hlavní roli vesly poháněné lodě. Též prokázala rostoucí význam dělostřelectva.

Lepanto: Poměr síl - dopady

- Loďstvo Svaté ligy představovalo největší křesťanskou námořní sílu, jaká se kdy shromáždila.
- Benátky pro ni poskytly 109 galér a 6 galeas, Španělsko 80 galér, toskánský Řád sv. Štěpána 12 galér, po třech galérách přispěli Řád maltézských rytířů, Janov a savojský vévoda. K flotile se přidalo i větší množství „soukromých lodí“.
- Celkem křesťanská strana disponovala asi 13 tisíci námořníky a 28 tisíci vojáky + neurčitým množstvím námořníků (většinou řeckých) ve službách „soukromníků“. Velkou část benátských veslařů tvořili svobodní občané, na rozdíl od převážně křesťanských (tj. řeckých) otroků na tureckých galérách.
- Turecká hlavní flotila disponovala většími silami: zahrnovala zhruba 220 galér a 50 galeot a její hlavní bojovou sílu lze odhadnout na asi 13 tisíc námořníků a 34 tisíc vojáků.
- Vítězství u Lepanta byla v Evropě svorně katolíky i protestanty považováno za zázrak. Jelikož byl připisován přímluvě Panny Marie vyprošené modlitbami růžence, papež Pius V. na památku tohoto vítězství ustanovil svátek Panny Marie Růžencové, který se slaví dodnes.

Válka o dobytí Kréty (1645-1669)

- K útoku na ostrov za záminku posloužily nájezdy Johanitů z Malty na lodi muslimských poutníků do Mekky, kteří nacházeli na Krétě útočiště.
- Na začátku 13. století se *Chandax* dostal do rukou Benátčanů a stala se z něj *Candia*. Byla vybudována řada domů ve stylu italské renesance. Pro bohaté Italy i Řeky se stalo módou mít v *Candii* letní sídlo. Město se stalo také sídlem guvernéra a rostl i jeho význam jako obchodního přístavu. V 16. století bylo vystavěno nové **opevnění**, které se zachovalo do dnešní doby.
- V 17. století *Candie* tureckému náporu odolávalo dlouhých 21 let. Obraně města velel Francesco Morosini. Když v roce 1669 Turci město konečně dobyli, srovnali je se zemí a všichni křesťané museli uprchnout do emigrace. *Candie* získala nové jméno - *Megalo Kastro* (*Velká pevnost*) a stala se sídlem tureckého paši.
- Získáním Kréty Osmanská říše zasadila úder řecké kultuře, bylo to jedno z posledních míst, kde se rozvíjela.

Řecká povstání

- V Thesálii roku 1600 stál v čele Dionýsos II., metropolita Larisy a Trikaly. 1611 v Epiru povstali sedláci a pastýři. Podněcovaní Španěly, podařilo se jim obsadit Janinu, ale byli potlačeni.
- Francouzský vévoda de Nevers s podporou francouzského krále Ludvíka XIII, připravoval válečné tažení do Řecka, podněcoval povstalecké aktivity v kraji Mani na Peloponésu.
- Náboženské války, které ve Francii propukly nakonec nedovolily záměr uskutečnit.

Války kříže a půlměsíce v 17. a 18 stol.

- Oslabení turecké moci po porážce osmanské armády u Vídně roku 1683.
- **Bitva u Vídně** (září 1683) představuje jednu z klíčových bitev válek mezi Habsburky (resp. křesťanskou Evropou) a Osmanskou říší a jednu z nejvýznamnějších bitev 17. století.
- Bitva znamenala ve svých důsledcích ukončení turecké hegemonie do střední Evropy a zahájila období strmého vzestupu Habsburské monarchie.
- Spojená říšská, habsburská, polská vojska čítající asi 70 000 mužů přitáhla 12. září k Vídni, aby metropoli habsburského impéria osvobodila od obležení ze strany cca 138 000 mužů Kary Mustafy Paši, zahájeného o dva měsíce dříve.
- Křesťanská vojska vedl polský král **Jan III. Sobieski**. Jeho útok prolomil obranu Turků a osmanská armáda se obrátila na útěk. V 17 hodin provedli obránci Vídně výpad a spojili se s osvobozovací armádou, zatímco osmanská vojska se dala definitivně na útěku.

Nová benátsko-turecká válka (1684-1699)

- Benátčané pod vedením Francesca Morosiniho obsadili ostrov Lefkadu a znovu dobyli Peloponés.
- Přes korintskou úžinu postoupili až k Athénám. Zásah při ostřelování 25. září 1687 zničil část slavného antického chrámu, který se do té doby zachoval celkem neporušený.
- Benátčané se v Athénách udrželi jen šest měsíců. Nezdařil se jim ani pokus obsadit ostrov Euboiu.
- Třetí benátsko-turecká válka ukončena 6. ledna 1699 mírem v Karlovcích u Bělehradu, jímž se Benátčanům podařilo udržet Peloponés, Aiginu, Salaminu a ostrov Lefkadu.

Oslabení vlivu Benátek na východním Středomoří

- Na územích získaných mírem vytvořeno Morejské království (*Regno di Morea*).
- Celá oblast byla rozdělena do čtyř správních jednotek: Romania s hlavním městem Nauplion, Lakonia s centrem v Monemvasii (Malvasia), Messenie s centrem v Navarinu (Pylos) a Achaia s centrem v Patrasu.
- Na Moreu pod ochranu Benátčanů uchýlilo mnoho řeckých uprchlíků z pevninského Řecka, ale protiklad mezi katolictvím benátských pánů a ortodoxií řeckých poddaných bránil identifikaci obyvatelstva s vládou - katolizaci území podporoval papežský stolec, jehož finanční podpora Benátčanům znovudobytí Peloponésu umožnila.
- Přes zdánlivý úspěch však vyšly Benátky z válek s Turky značně oslabené a jejich vliv ve východním Středomoří začal klesat.

Ortodoxie a reformační proudy

- Reformační proudy v Evropě 16. a 17. století zasáhly i řeckou ortodoxní církev.
- Martin Luther srovnáním pramenů křesťanství, došel k názoru, že ortodoxní učení je blíže původnímu křesťanství.
- **Martin Crusius** (1526 - 1607), německý grécista, se zajímal o život a kulturu novodobých Řeků. Od něj vzešla myšlenka na sjednocení protestantské a ortodoxní církve. Jednání o unii však zkrachovala na neschopnosti kompromisu.

Martin Crusius

Boj proti proselytismu na dvou frontách

- V Římě byla zřízena kolej sv. Athanasia, jež měla vychovávat mladé Řeky, kteří po skončení studií měli působit jako mniši, kněží nebo laičtí učitelé na řeckém území.
- Patriarchát byl v 17. století nucen stavět se i proti snahám o proselytismus ze strany římské, ale i protestantské církve.
- Na východě působily také četné mnišské řády - dominikáni, františkáni a jezuité. Ti vyvíjeli propagandu ze svého centra v istanbulské čtvrti Pera a později na Chiu a snažili se proniknout i na Athos. Působili také na Naxu, Syru, Andru a na Santorinu.
- Dalším aktivním řádem, zakládajícím školy a kláštery, byli kapucíni, kteří vedle uvedených lokalit působili i v Istanbulu, v Athénách, v Naupliu a jinde.
- činnost řádů více méně tolerována, ale jejich aktivita vyvolala v 17. století reakci ortodoxní církve, spočívající ve větší produkci polemických teologických děl, jimiž se ortodoxie snažila bránit tradiční víru.

Chios a Kréta

Chios – významné obchodní středisko

- Nejvýznačnějším duchovním střediskem řeckého východu se stal ostrov Chios, který až do roku 1566 ovládali Janované. V polovině 16. století se Chios chopil obchodní aktivity ve východním Středomoří.
- Roku 1590 založili na Chiu školu jezuité, kteří se v té době snažili pronikat na východ a působit na tureckém území.
- školu navštěvovali nejen katoličtí Italové, ale i ortodoxní Řekové. I ti pak měli možnost pokračovat ve studiích na italských univerzitách nebo na Řecké koleji v Římě.

Krétská škola

- Skupina spisovatelů a výtvarníků žijících na Krétě v době benátské nadvlády (1211-1669)
- Příznivé podmínky díky benevolentnímu přístupu benátské správy a rozvíjení obchodu a měst (Kandie, Chania, Rethymno), což vedlo k bohatnutí městských středních vrstev.
- Dochází k plodnému splývání řecké a italské kultury.
- Sem přišli uprchlíci z Konstantinopole a zde působí řecko-italská inteligence (lékaři, soudcové, notáři, malíři).

Post-byzantismus v literatuře

- rozvíjela krétská renesanční kultura, v níž se projevovaly italské vlivy, ale nepřetrhala se ani pouta, která spojovala krétskou kulturu s byzantskou tradicí. Byzantské prvky se projevují zejména v náboženských a moralizujících skladbách.
- V 16. století několik básní, ústředním motivem je sestup do podsvětí, staré téma řecké poezie, které známe už z Homérovy *Odyssey* a které zná i řecký folklór v lidových písních zvaných *charondika*.
- Do italské literatury je z Vergilia převzal Dante. Řecké skladby nemají filozofickou hloubku Dantova *Pekla*, vycházejí zcela ze starých pohanských řeckých představ o truchlivosti posmrtného života v pustém Hádu.
 - V 17. století se na Krétě poprvé od starověku objevuje dramatická literatura, která tu nyní vzniká pod italským vlivem a napodobuje italské vzory.
 - Vintzentzos Kornaros je i autorem nejvýznamnější skladby krétské literatury, eposu *Erotokritos*, který patří mezi klasická díla novořecké literatury. Zpěvavou recitací deseti tisíc veršů ovládali kdysi krétské zpěváci zpaměti.
 - Krétská literatura psaná literárně kultivovaným krétským dialektem splnila významnou funkci pro zachování řecké literární tradice.

Výtvarné umění

- V 15. století vzniká malířská škola (spolky), která se věnuje tvorbě ikon.
- Vyznačuje se sloučením byzantské stylu (forma a la greca) a pozdně gotické tradice (forma a la latina), což rozšiřuje okruh potenciálních klientů.
- Přední reprezentanti: Michail Damaskinos, Theofanis Strelitzas, Georgios Klonzas, El Greco